

Català, llengua nacional (I)

CARLES CASTELLANOS

El procés de normalització lingüística del català es troba en aquests moments en una situació d'estancament i de confusió. Després de més de deu anys de mobilitzacions i de debats ha quedat en evidència, entre sectors importants de la població sensibilitzada per la situació actual i el futur de la llengua, quins són els factors essencials per a la seva normalització.

Només serà possible assolir un ús normalitzat del català si la llengua es fa necessària en tots els àmbits d'ús fonamentals: en la vida política i social, en la vida econòmica i comercial, i en l'espectacle i el lleure...

Els obstacles del regionalisme

En aquestes condicions, si el procés lingüístic no avança cap a la plena normalització és pels obstacles que es deriven de la política lingüística dels governs autonòmics; i no tan sols de la política lingüística sinó també de la ideologia que la sosté, *una ideologia essencialment regionalista*. La ideologia regionalista oficial és justament el brou de cultiu en què es desenvolupen tot un conjunt de subproductes ideològics contraris a la plena normalització de la llengua catalana.

Un d'aquests subproductes ideològics del regionalisme, més coneguts i instal·lats, és la *ideologia bilingüista* que inspira l'essència de la política lingüística de la Generalitat de Catalunya i que és a la base de tota la legislació lingüística autonòmica. La ideologia bilingüista conté en l'essència mateixa dels seus posicionaments *la impossibilitat d'arribar a la plena normalització lingüística*, és a dir, la impossibilitat de situar la llengua catalana com a llengua fonamental de relació social dins l'àrea lingüística que li és pròpia.

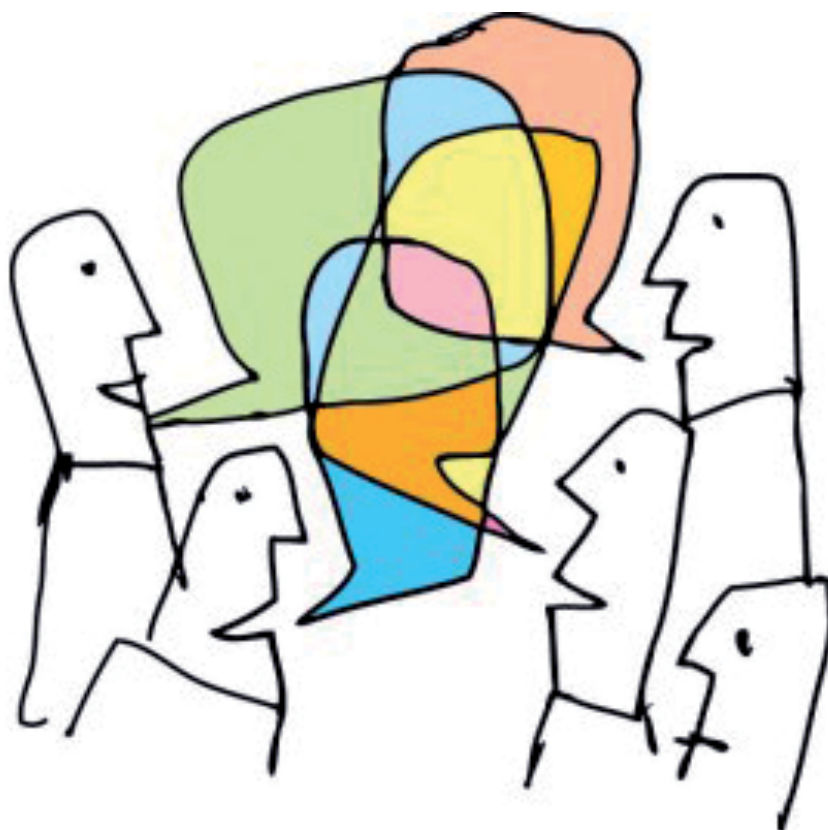
Una altra tendència del regionalisme encara en vigència entre alguns sectors més vinculats a l'aparell central de l'Estat espanyol, i de característiques més

obertament espanyolistes, és la de tipus *lerrouxista*, fomentada d'una manera intermitent per líders representatius del PSOE a Catalunya. Tot el que avança cap a la normalització és interpretat, segons aquesta tendència, com una agressió a la població no-catalanoparlant. En les seves declaracions, aquests líders espanyolistes únicament defensen la llengua espanyola —oblidant tota la resta de llengües dels immigrants—, la qual cosa revela d'una manera escandalosa el veritable objectiu pro-estatal de les seves argumentacions.

Amb aquesta ideologia lerrouxista també es pretén d'impedir qualsevol avenç sensible de la normalització.

Hi ha moltes altres manifestacions del regionalisme espanyolista dins el conflicte lingüístic en què es troba inserit el procés de normalització de la llengua catalana; ens limitarem, però, a afegir-hi l'expressió més recent i que ha centrat els darrers debats: la proposta d'*espanyolització i de regionalització del model de llengua*. Aquesta tendència posseeix diverses gradacions que van des de l'espanyolització més descarada i esperpèntica del blaverisme valencià fins al regionalisme fragmentat i espanyolitzant, promogut per persones amb responsabilitat en l'assessorament lingüístic del País Valencià i del Principat. El pretext

amb què es volen justificar aquestes posicions retrògrades dins el procés de normalització de la llengua catalana és l'aproximació a la llengua parlada. Aquest subterfugi és utilitzat per a donar pas a castellanismes inadmissibles i per a prohibir tota expressió de la llengua catalana que no sigui estrictament del parlar de la pròpia capital regional. La unitat de la llengua és obstruïda en la comunicació quotidiana, i el model de llengua és empès cap a la patuèsització, tal com ja ha estat assenyalat en els debats que hi ha hagut entorn del tema.

Tot plegat posa damunt la taula una situació lingüística força complexa, en la qual cap estament oficial no sols no traça cap directriu clara de normalització, sinó que es dona cobertura ideològica a tota una colla d'entrebancs regionalistes, com els que hem apuntat, que s'oposen des de diverses posicions i actituds a l'avenç del procés normalitzador.

Llengua nacional contra llengua regional

Aquest panorama que hem descrit breument ens mostra quin és (o ha d'ésser)

l'eix central de la lluita per la llengua. Allò que sintetitza les contradiccions fonamentals que afloren avui dia en el conflicte lingüístic és la confrontació entre *el concepte de llengua nacional*, al qual aspiren totes les voluntats realment normalitzadores (les quals es troben en general fora dels cercles de poder), i *el concepte de llengua regional*, darrere el qual s'atrinxeren els diferents sectors responsables de la política lingüística vigent i oposats a l'avenç de la normalització.

Deixant de banda formulacions en què la caracterització de llengua «nacional» ha esdevingut formalista (com el que representa el cas irlandès), podem dir que d'una manera general una llengua esdevé *llengua nacional* quan és la llengua general de relació social dins el conjunt de la nació.

La línia d'acció que es basa en aquest concepte s'orienta, doncs, ara cap a la plena normalització social de la llengua catalana, i abastant *la totalitat del territori nacional*. Normalització lingüística voldrà dir, per als qui lluitem perquè el català sigui la llengua nacional dels Països Catalans, avançar en el procés de catalanització. Aquesta és una obvietat que no caldria repetir si no hi hagués per part de l'enemic un esforç tan gran per estancar el procés de normalització.

Convé recordar, doncs, que aquest procés de normalització no és una abstracció sinó que té lloc en unes condicions ben determinades que fan que avui i ací normalització sigui equivalent a catalanització; i més encara, que el procés de catalanització lingüística sigui un dels eixos fonamentals de nacionalització.

Aquestes són unes premisses que, encara que prou sabudes, cal no cansar-se de repetir i de recordar.

El caràcter nacional d'una llengua s'ha de reflectir, doncs, tant en el seu ús social generalitzat com en la normativa, que ha d'ésser alhora universal, autocentrada i cohesionadora dins l'àrea lingüística pròpia. En aquest sentit, podem observar fàcilment que les diferents posicions partidàries de l'estancament regionalista de la llengua catalana s'oposen o bé a la plenitud de l'ús social (bilingüisme, lerrouxisme...) o bé defensen normatives espanyolitzadores i fragmentadores.

La contradicció *llengua nacional / llengua regional* concentra, per tant, tal com apuntàvem, els trets essencials del conflicte en el moment actual.

Oficialitat, model de llengua i ús social

Que aquesta contradicció entre llengua nacional i llengua regional hagi passat a un primer pla revela la *necessitat de politització* amb què es troba la lluita per la llengua. Això vol dir que els moviments de lluita per la llengua que s'articulen en aquests moments han d'ésser diferents dels de fa vint anys: han d'ésser més clars políticament i més definits ideològicament.

Més clars políticament en el sentit de formular d'una manera més oberta els *objectius polítics i la relació entre ells*.

Tenir una definició ideològica més gran voldrà dir anar més enllà de la lluita ideològica en defensa de l'ús de la llengua i entrar en aspectes que anteriorment semblaven indiscutits i indiscutibles, com és la qüestió del *model de llengua* a defensar.

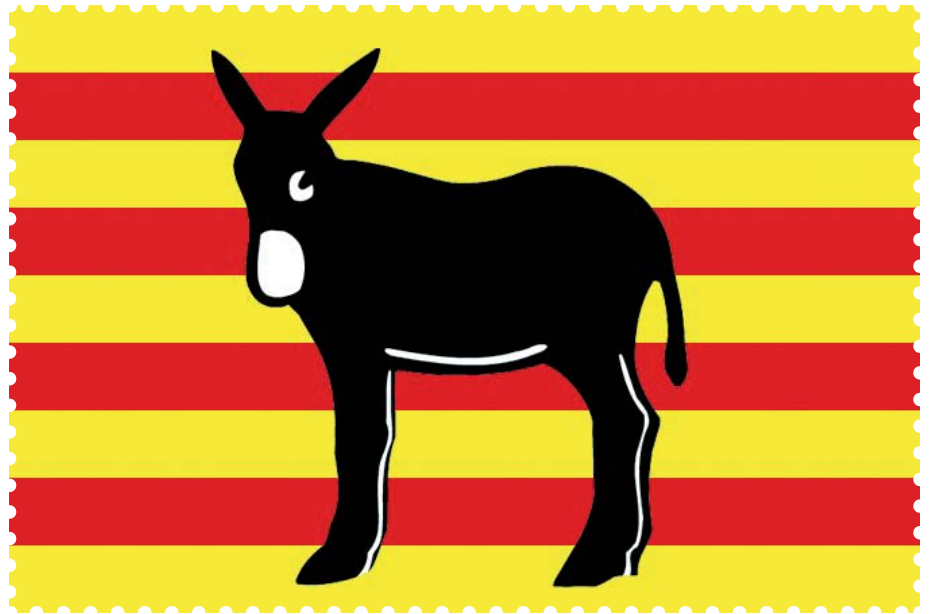
La complexitat de la situació actual ens impedeix de llançar batalles aïllades, perquè els diferents factors estan relacionats entre ells. Així, per exemple, és un objectiu important i adequat al moment actual la reivindicació del

«català única llengua oficial», perquè fixa una fita clara per a aconseguir fer que el català sigui una llengua necessària socialment. Però, perquè aquesta reivindicació pugui ser plenament efectiva i no sigui aïllada políticament com a marginal o discriminadora, cal que el moviment de lluita per la llengua la situï al costat de l'explicació de l'ús social del català necessari en els diferents àmbits, i també situant adequadament el moviment de lluita per la llengua en relació al moviment independentista (o en relació amb l'objectiu de la independència política). També el model de llengua ha de ser explicat en funció dels problemes amb què es troba l'ús social quotidià de la llengua catalana perquè les propostes trobin el màxim d'eficàcia i de viabilitat.

Sobre els objectius polítics

¿Ha d'ésser independentista el moviment pel «català, llengua nacional»? És evident que els objectius de normalització lingüística estan cada dia més vinculats a la conquesta de la Independència. Els exemples històrics ens mostren que només han tingut lloc processos clars de normalització quan s'ha aconseguit un marc estatal propi capaç de regular amb plena potestat la política lingüística en el si de la nació. Totes les federacions o confederacions formalment igualitàries s'acaben decantant d'una manera sensible vers una desigualtat real (el predomini de l'alemany a Suïssa i del francès a Bèlgica són ben evidents, malgrat una legislació oficial força avançada si la comparem amb la d'altres estats europeus). En el nostre cas de submissió a dos estats fortament imperialistes, la necessitat d'independència encara és més palesa. L'única igualtat real és la que situa en un mateix nivell totes les nacions, sense estructures de subordinació. Aquesta és una argumentació que cal anar fent perquè és la realitat, pel que fa als objectius polítics a aconseguir tenint en compte la consideració estricta d'objectius de normalització lingüística.

Però la lluita per la llengua si tan sols tingués com a única expressió la repetició de la necessitat de la independència política perdria el seu abast

i reduiria les seves possibilitats d'incidència en el pla polític.

La lluita per la llengua, la lluita pel «català llengua nacional» ha de basar la seva incidència política en un programa propi de reivindicacions sociolingüístiques. Cal un *programa de política lingüística* que defineixi els usos socials necessaris en els diferents àmbits com a eix de les mobilitzacions i accions de lluita per la llengua. Aquest programa ha de permetre anar avançant mentre els objectius polítics generals no s'hagin encara aconseguit. I, d'altra banda, el fet de posseir una política lingüística ben definida, ha de fer que la conquesta del poder polític pugui representar l'avanç definitiu en la normalització lingüística, superant possibles errors com els del cas irlandès, on el poder polític propi no ha estat capaç d'encetar un procés de normalització lingüística.

Pel que fa, doncs, al tractament polític de la lluita per la llengua, podem resumir els següents principis d'un moviment «per la llengua nacional»:

- a) Cal elaborar un *programa de normalització lingüística* que defineixi els usos lingüístics necessaris en els diferents àmbits. Aquest programa ha de ser l'eix de les argumentacions i reivindicacions.
- b) Cal reivindicar com a objectiu general de política lingüística l'*oficialitat única del català*, únic marc polí-

tico-jurídic que pot permetre un procés de normalització de la llengua catalana.

- c) Cal recordar que el marc polític definit per la *Independència* és l'exemple més clar de tractament igualitari i normalitzador. És per això que avui tots els moviments de lluita per la llengua que s'insereixin en el nostre país, sense que s'hagin de confondre amb el moviment polític independentista, s'han de moure en unes posicions clarament *filoindependentistes*. ♦

Reproduïm aquest article aparegut a **LLENGUA NACIONAL 7-8**, pp. 22-26, juliol de l'any 1992.

Encara que l'hem de situar en el context en què es va publicar inicialment, considerem molt adequada la seva reproducció perquè els problemes que s'hi denuncien no han desaparegut sinó que encara persisteixen i encara amb més gravetat.